

"זכיתי לצעוד כל הדרך עם לומדי דף היומי"

לפני קרוב ליוכל שנים, קיים הסופר הנודע ר' משה פראגר ז"ל שיחה מיוחדת, אותה פרסם אח"כ בירחון 'בית יעקב' – עם הרב החסיד רבי מאיר וידיסלבסקי זצ"ל, מי שהיה המייסד של 'בית יעקב' בחיפה, על אודות 'הדף היומי'. תחת כותרת: חמישים שנה ועוד שנה: ראש השנה תרפ"ד – י"ד תמוז תשל"ה, הוא מגולל את סיפורו עם ה'דף היומי', סיפור שהחל בלודז' שבפולין, המשיך לחיפה ומשם לבני ברק ■ זכרון מאלף

הכריוו פה אחר כנסיה הגדולה הראשונה שהתקיימה בווינה, על לימוד דף היומי בכל תפוצות ישראל, אלא אף זו (כך עבר הלחש ספה לאוזן), שמרן אדמו"ר זצ"ל מגור (רבינו ה'אמרי אמת' זי"ע) הודיע לפקודיו, שאף הוא אישית מצטרף ללומדי דף היומי, כפי שזה הוחלט, החל בראש השנה שנת תרפ"ד. זאת ידענו היטב כי כ"ק מרן מקים במלא הוראות הדייקנות את כל מה שלוקח על עצמו. ואם כן, הרי היתה עבורנו הזדמנות בלתי-רגילה, ללמוד אותו "שיעור" בכל יום, שלומד כמרכן חובב.

ומאן כבוד, שכל עשרות בתי-חסידים וגור בלודז' (רש הודיעים למנות עד חמישים "שטיבלך" של גור, שהיו מלאים וגדושים לא רק בשכונות אלא בכל ימות החול כעיר לודז' בלבד) נטשו ממש כך לילה חבורות חבורות של לומדי "דף היומי".

•••

אני אומר זאת בתורת עזרה, ואת אשר ראיתי כמו עיני אספר. היו כמה וכמה דרגות של "חריפות" באלה בתי-החסידים. כך, למשל, השתייכתי ל"שטיבל" שנקרא "מספר שש" ("זעקסער"), בהתאם לטובות בית-החסידים שלנו ברוחב קאמיננה. אולם היו אברכים יותר חריפים, שתכשו מגבעות של משי וקראו להם "מספר חמישים" ("פופציגער"), לפי הכתובת שלהם ואני בעצמי, לא פעם קרה לי, שהצטרפתי בערב אל מספר "חמישים ושש" ("זעקס אקנינגציגער"), כי זה היה קרוב יותר לבית-החורשת שלי, ואף שם הייתי שותף לחבורה חסידית אחת, לששת ימי המעשה.

מתחילה קפצנו בשמחה רבתי על ההזדמנות החדשה הזאת – ללמוד את "דף היומי", חכונתי, שהיה מחסור בגמרות ממסכת "ברכות", כי לא היתה זו מסכתא של לימוד שיטתי מיוחדת עבור לומדי "הדף". ואף אני נמנית על הנלהבים. כי חשבתי בלבי, אין לך רבי נוח ונעים יותר, מאשר "להסוך" דף גמרא ליום, דף אחד ליום. אבל חיש-מהר נבחרתי, שלקחתי על עצמי התחייבות עצומה. זה כאלו פרעתי על שטרות, ומדי יום ביטו מגיע שטר אחד לפרעון. ואין שום תירוקן, שום אמחלאל לא תעזור. הישעני דוקס והלוח תובע את שלו כמפגיע. היות שכן חונכתי בבית אבא – לנהל עסקים באמונה, לכבד כל הבטחה וכל התחייבות, הגשתי כמי שלקח על עצמו לפרוע חוב אישי בתשלומים יומיים, וזמ"ז ממש, ואפילו בשבתות ובתאים, ואפילו ביום הקדוש כשנה, ביום כיפור.

הרה"ח רבי מאיר וידיסלבסקי ז"ל (מגור ה'ח"צ שיינגן שליטי"א – ממין "אנרג חיים")

למשפחת ורשונים, שהיתה מפורסמת בכל גבולות פולין בשני זכרים – בתעשיית האריגים שלה, תוצרת טובה, משופרא ושוטרא; ובנוסף לכך בחסידים ואנשי מעשה שבה, שהקדישו ושהשקיעו לא פחות להט ואש"להבה ("פייער און ברען") בעשיית "אידישקייט" מאשר בתעשיית "הטקסטיל".

לידי לודז' הייתי, ובמשפחתי התחילו לגלגל עסקים וליצור אריגים כשהייתי בגיל צעיר יחסית, פחות מכך שלושים. ובית-חרושת גדול עם הרבה סטאות אריגה כבר היה חלוי בצווארי. חרושתן ממש, הלכה למעשה. אבל מה זאת אומרנו? מדי יום ביטו הייתי רגיל לברוח ממש מתוך בית-החרושת ישר אל "השטיבל". כי מהי הכלית החיים? לגלגל את גמרי האורגים ולמרוה אתר כך את גילוי הסתור, המוגרמת למחצה, ולאמר את המעוה שהווחצו תוך כ"י כ"ז!

ושם, בתוך "השטיבל" (בית-החסידים) הדיבוקתי הכשורה המפתיעה. לא זו בלבד, שכל גדולי הדור

ר' משה פראגר זלה"ה

השיחה היתה נלכבת. איש רעה היה הרב מאיר וידיסלבסקי זצ"ל. איש מעשה. ציר חייו היה אמונת חכמים ודעות. חסיד גור נלהב, שמלה אחת מן הקודש פנימה הלהיבה את כל ישותו. מכוחה של מלה זו – הקים את הסמינר של 'בית יעקב' בחיפה האדומה, ונטע שם פינת יקרת של יודישקייט. מכת ההתקשרות שלו לרבי, הצטרף גם הוא למעגל לומדי 'הדף היומי' – ואף תמושתיו גא חולק עמו. שיחה אמרנו, אבל הדברים באים כמותולוג.

•••

האם כבר עברנו דרך דווקא כזה יוכל שנים ועוד יותר, שבע פעמים סובבנו עם דף-גמרא ביד. שבע פעמים סובבנו על פני הש"ס כולה. "אשרי מי שבא לבאן ותלמודו בידו". אשרינו, שוכנו לכן. הלוא זה נדמה עלי, כאלו אך זה התחיל. אימת זה התחיל! זה אכן כך התחיל: "מאימת" –

זכורני, שהידיעה התפשטה נכשורה מרעישו, המפעימה כל לב. ובשורה, שהיה בה כל-כך הרבה מן החידוש. ואולי צריך לומר – חידוש מהפכני ממש. היה זה חידוש מהפכני, שהמטרה היא דווקא להחזיר עטרה ליושנה. משוה שהמשמעות שבו היתה בחינת "כאיש אחד בלב אחד". ומי החליט לחולל המהפכה הזאת? גדולי מאורי התורה שבדור, ענקי הרוח, עטרת-תפארת בית ישראל. הגאון הישיש, החפץ חיים, האדמו"ר מגור הנערץ על כולנו, הגאון רבי מאיר שפייר הרב מלובלין שכבש כסערת התלהבותו את הצעירים והזקנים כאחד, הלוא הוא הרב מלובלין. הוא שהציע גם את הרעיון המהפכני הזה, הוא הרטיט כל לב תפש בהעלותו את הרעיון של לימוד דף גמרא בצוותא, יום יום, לפי לוח קביע, מסכת אותו מסכת, סדר אחר סדר. כולם שווים כאחד. הלמן העצום והיהודי המשוט, מנהיגי הדור והמוני בית ישראל ואפילו אברכים הממיתים את עצמם באהלה של תורה לקיים "הגות בו יוםם ויליה" – יצטרפו אל אלה התורחים ככל מלאכה למען פרנסתם וחוטפים כשעה אחת דף גמרא ליום, דף גמרא מדי ערב בערב, "חוטפים" פשוטו כמשמעו, "כאפן", "ארייבאסן" א בלאט גמרא.

•••

התגוררתי אז בלודז', עיר החרושת והחסידות, עיר העשן והגלגלים, עיר תוססת מכל וכל. הייתי בן

כל כנסיה שהיא לשם שמים סופה להזתקיים

דרך לעורך את העם

ראיון נדיר שנערך עם חתנו, כ"ק מרן אדמו"ר מסטריקוב זי"ע לקראת מועד סיום הש"ס באחד המחזורים לפני עשרות שנים, על התעוררות הגדולה ללימוד התורה בכלל ישראל בהשפעתו של לימוד דף היומי

בפתח דברי קדשו ביאר רבינו כי הענין של הדף היומי עצמו הוא דבר גדול. בשעתו הביא הדף היומי התעוררות גדולה בפולין.

מצב לימוד התורה היה חלש. היו יהודים ששכחו שצריך ללמוד גמרא, והיו שלא למדו תורה אלא בשבת.

הדף היומי גרם התעוררות כוללת ללימוד התורה. דואי שהיו סתרים גדולים שה"י הם חיינו שלהם היה התורה, וכל בוקר לפני התפילה ישבו ולמדו שעה או שתיים, חק לישראל, משניות, וכדו'. אבל בכללות, היה חיסרון בתורה. מצאות של "שיעורים" בקיבוץ לומדים' גם לא היה מצוי כל כך עד ייסוד הדף היומי והנה, גם זה, ייסוד שיעורים, מהתועלת שבכבר.

הרה"ח רבי מאיר ודיסלבסקי ז"ל (שני משמאל) בשמחת נישואי נכדו: בית חתנו כ"ק מרן אדמו"ר מסטריקוב זי"ע, נואים עד מימין לשמאל: הגאון רבי יוסף דב סלוביניצקי מבריסק זצ"ל, כ"ק מרן אדמו"ר מטשערנאבול זי"ע, החתן יבלח"א הרה"צ רבי משה שמואל שטערן שליט"א, רבי מאיר ודיסלבסקי ז"ל ואביו החתן הגה"צ רבי יצחק יהודה שטערן מבולוי זצ"ל

הדף היומי, ביאר רבינו "יהיה דרך ישרה את העם ללמוד. דרך כך היתה התחייבות והתעוררות כללית. והמיוחדות שבדף היומי מצד עצמו, מוסף רבינו "שבכל מקום שיהיה נפגשו, בדרך החוקה וכדו', ככל פינה, אפשר ללמוד יחד ולהשתעשע באורו נושא בתורה. כשנשאל רבינו, האם רבו הגר"מ שפירא בעצמו למד דף היומי השיב בפליאה: הואו הרי היה עליו גאון ושקדן גמור והואם לא היה "ש"ס מענטש" לא היה קשה לו לחזור בכל יום על דף גמרא... כמשיך רבינו להגיד: צריך להבין שעיקר שקדנותו לא היתה לאחר הדף היומי והקמת הישיבה, אלא אדרבה, לפני כן - אז היה יכול לעסוק תורה בהתמדה והשקט בלי טרדות. אחר כך מסתבר שזוהי בלימודו.

האם הגר"מ שפירא עצמו היה אש קדש לדבר? נשאל רבינו. "באמת יש לדעת, משיב רבינו "שבמשך הזמן הדבר יצא מידי הפרטיות. הדף היומי נהיה דבר עולמי, שהסכימו והכריזו עליו ככנסיה הגדולה. זה נהיה "כלל ישראל אז". בפולין הדף היומי התקבל באופן גמור. אולי בליטא היו קצת מתנגדים לדבר, וגם בגליציה. בדרך כלל היחידושים. כלל ישראל פתחו מחירושים וממילא יש לו כיקורת. אולי יש לבוא ולטעון שלימוד דף שלם" גרם למיעוט ב"טעם" הלימוד: אך רבינו מבטל על אתר "טענה" כזו. "טענות אפשר למצוא, ובכל דבר. בדרך כלל אפשר לראות צד של מעלה ויתרון, וצד של חיסרון. הדבר התקבל על פי נהיית הרוח. ובמבט של עשרות שנים, רואים שזה עשה התעוררות גדולה בכלל ישראל. גם ענין ה"ע"י שבדבר, מדגיש רבינו - ענין ה"ע"י הוא דבר גדול, והרי שומעים מה"לומדים" את הדף, איר הם מרוצים - "אני עדין צריך להפסיק ללמוד דף היומי".

ביה היום יש הרבה תורה, - מוסף רבינו, מה שלא היה פעם. וזכרתי ברושה שהיו כמה בחי כוסיות שלמדו בהם גם יוצאי ליטא, והיה שם שיעור בשעת הצעירים. אבל בדרך כלל היתה חולשה כללית בתורה. כיום לא יש כמות גדולה של לומדי תורה, בני ישיבות ובעלי בתים. וצריך לדעת שזה הגיע עם העקבות הדף היומי.

כשהוכיחו בפני רבינו, כי מרן ה"חפץ חיים" זי"ע גם הוא שמת על הצעה, באמרו שעל ידי כך תתרחבה ידיעת התורה בעוד מסכתות, שלא למדו בהן כל כך, כמו מסכת נזיר וסדר קרישים נענה רבינו - בדאי שגם זה סברא בכוננה הגר"מ שפירא לתועלת הכלל. "היתה בכלל ישראל התעוררות כללית, בעקבות הדף היומי" סיים רבינו את שיחתו.

העיר לודז' בפולין

הופעל "דף היומי", כל אחד נשאר תמיד בבחינת בעל-חוב, לא תוכל להתפאר בכך שלמדת "שיעור" פעם או פעמים בשבוע, או שעסקת בשיעור גפ"ת בשבת-קודש לעת הופסקה בין שחרית ומוסף, ולא תוכל להנות את עצמך, שתיכף לאחר שחתמנה חשב ותלמד. לא ולא. הדף נע ללא-הדף, ואם תאחר את הרכבת לא תצליח להדביק אותה.

והעיקר, שהפיעור והאיחור אינם תלויים בכך ואין לך כל אפשרות להתחמק מכך, אם כי אמת נכון שאפשר לתקן את החשבון וליישר את הקו, ולדאוג לתשלומים עבור כל האחזורים, אבל הרי זה דורש מאמץ כפול ומכובל, כי לוח "הדף היומי" לא ימוחק לך אף יום אחד!

ומאידך אין לחשוב, שעם הצעידה הכללית על-פי לוח דף היומי נפטרת מעצמה כל עצם המצוה של "והגית בו יומם ולילה". אכן, זה ענין המתונה בנסיונות האישיות ובזמנים השונים והמשתנים. מי שרגיל לקום בבוקר עם שחר יש לו סדר ללימוד קבוע משלו, יודע שדף היומי הנו בבחינת "תבלין", נאמר "צימס" אבל התפרט היומי אינו מצטמצם כדאית. יש סדר שונה, כיוצא איש ואיש.

סדר יומי של פרישה "הומש" שם המפרשים ושל עיון בשולחן ערוך ובענינים של "הלכה למעשה". יש המוסיפים לימוד נוסף סידרות, כגון "שפת אמת" לרוגמה. יש מלבד זאת גם צורך נפשי ללמוד שיעור גפ"ת בעיון מעמיק, שלא על-פי המנה היומית השוררית והוא: דף ליום, דף ליום. וקורה שבשיעור בעיון מסטיקים לעבור אך ורק "שוקים שלוש שורות" גמרא עם חוספת לאחר יגיעה ועמל של שעות מרובות. כי על-כן נאמר: "אם בחוקתי תלכו - שתהיו עמלים בתורה".

ידוע הסיפור החסידי על למדן אחד שגננס לאדמו"ר הגאון והקדוש, הרשף מקאצק הורדיע בנוסח מעין זה: "ברוך השם, שלמדתי וגמרתי את כל הש"ס". הביט בו הרבי מקאצק ושאלו בתמיהה בלשון זו: "דו האסט אריסגעלעגנט? וישיבה שלא מספיק ללמוד את הש"ס. כי השאלה המכרעת היא מה הש"ס לימד אותך? ואכן ביחס לשאלה זו, מה הש"ס לימד אותך, אוכל להעיר כמה כללים, שיש בהן אולי תועלת לכל.

הדבר הראשון שנוכחתי בעצמי בתועלת שבו - זהו לימוד גמרא בק"ה, ולא במבט כלבי, ובעצם זה צו מפורש בתורה: "למען תהיה תורת ה' בפיך".

סבורני, שהתועלת בדבר היא רבה וחשובה מכמה בחינות. ובוודאי שזו סגולה בדוקה לזכור את מה שלמד, אינו דומה מי שלומד בעינים ומדון רק את מוחו בלימוד, למי שמפעיל גם את מרצאות הפה והלשון ומשמיע את מה שלמד בקול רם, ואין ספק, שזה מועיל הרבה להבנת התורה. על כן נאמר "השמע לאוזניך מה שאתה מוציא מפיך".

זאת אומרת, כי שמיעה - פירושה גם הכנה והפיסת הדברים. הרבה פעמים מרגיש הלומד, שלאחר שהוא מוציא את הדברים מפיו חתרים הדברים ותקלטים באופן בצורה מסודרת ומוכנת. בנוסף לכך, ברור, שלימוד כפה מחזיר את הלימוד בפנימה לתוך הגוף והנפש, בבחינת "חורתך בתוך מעי", כי הדברים נבלעים כפנימיות, ואם הנפש מוכנה לקלוט את הדברים גם הם מגיבים פרי תולדות.

במצות חינוך אינו קל כל עיקר, זה דורש את כל האדם. ולפעמים יושבים באסיפות והתייעצויות עד מאוחר בלילה. אך מה זה אומרו לא לפרוע את החובז למשוח את הרגלי איזה עריון נפלא הוא זה, שה"דף" תובע בעצמו את פרעונו, כי "הדף" של אתמול, שאתה חייב בתשלומי אינו מוכן למנות את מקומו עבור "הדף" של היום.

לא אחת חשבתי, כי יש כזאת משוה מן העצה הנכונה "בתחבולות תעשה לך מלחמה". הרעיון של דף היומי זו תחבולה כבירה כמלחמה עם היצר. מה לוחש היצר "כשאמנה - אשנה". ואגם בלי הדף היומי יוכל מזמן לזמן, בהזדמנויות נוחות ומסיים מסכתא אחת כמשך שנה שלימה. ואז זה היה גם-כן נחשב בתור "לימוד שיטתי". אולם שגם שהומצא

שורות תיזור זכרון שמיסס בירוחן "בית יעקב" ע"י מורות ותלמידות סמינר "בית יעקב" בחימה אחר סמינרו של המנהל הרה"ח רבי מאיר ודיסלבסקי ז"ל

ברכה לכנסיה הגדולה ממרן בעל ה'אהבת ישראל' מויזניץ' זי"ע

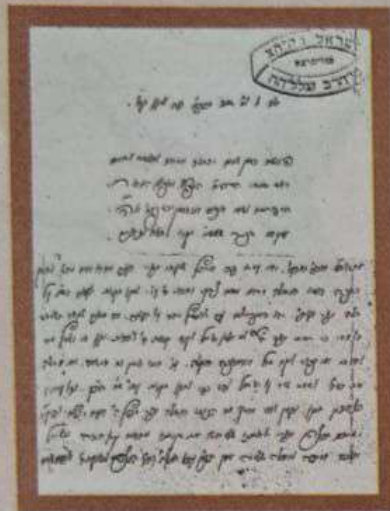
במעמד ישיבת הפתיחה של הכנסה"ג הראשונה של אגודת ישראל בוינה, הוקראה אגרת ברכתו של כ"ק מרן אדמו"ר ה'אהבת ישראל' מויזניץ זי"ע

ישראל כהרב הצדיק
מורה ברוך זצ"ל
וויזניץ

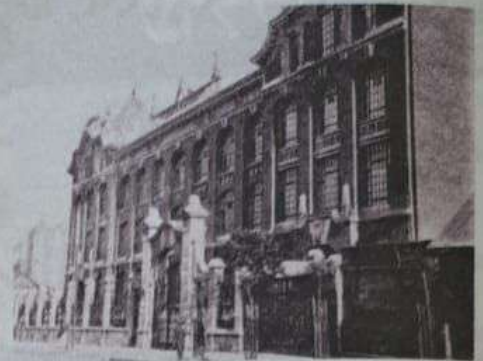
כ"ה ב' סדר ראה תרפ"ג וויזניץ זי"ע.

הנוטה כדוק שמים יתוב ויחתום לאלטר לחיים כבוד ידידי הרה"ח המופלא ומופלג הגביר המפורסם לשבח מוכתר בנימוסין וכי כש"ת מו"ה עקיבא סופר שליט"א קרנו תרום ככבוד.

אחדשה"ט באה"ר ואהע"ו, מדי עברי פה ממרחץ שמעתי אשר כעוד איזה ימים יהא בכאן אסיפה כנסי הגדולה מרבני גאוני צדיקי זמננו, ה' ע"י, לתקן תקנות ולעמוד הד"ת על תלה אשר בעוה"ר רבו המתפרצים עד שהפרוץ רבה על העומד. מה מאד שגבה השמחה בלבבי כי ראיתי אשר ת"ל לא אלמן ישראל לקנא קנאת ה' צבקות, ויען כי נחנץ אני לביתי ואי אפשר ליקח חבל בהאסיפה הנעלה, ע"כ הנני נותן כח הרשאה ואני מרשה את כמ"ה לדבר טוב על ישראל ופיו כפי, לתקן תקנות עפ"י ד"ת תרו"ק, בכל ענינים הצריכים תיקון. ומעומק לבבי אברך את הכנסה הגדולה אשר חפץ ה' בידם יצליח ופועל ידיהם תרצה, ואשר ילדותנו שלא יבישו את זקנתנו ויתרומם קרן הכ"ד יידרו דושי"ת כה"י המצפה לישועת ה' ולרחמי שמים.

ברכה לכנסיה הגדולה הראשונה
לרבי עקיבא סופר

בנין התלמוד תורה בעיר לודו במלון

ועוד דבר חשוב מאוד למדתי מאתר שעברתי כמה פעמים את הש"ס כולו — זה נראה כדבר פשוט בהחלט, כי התורה עמוקה היא מני ים ואין לאיש להתפאר ולחשוב את עצמו כלמדן היודע כבר הכל. זאת לדעת, כי אף מי שבך בית הוא בש"ס ופוסקים מתקשה הרבה פעמים להבין על בורין סוגיות בש"ס, השייכות לסדר קדשים, למשל.

כי הלימוד בסדר קדשים אינו בא בנקל, יש מעט מפרשים חו אינה "דרך סלולה", כפי שאפשר לומר על מסכתות מסדרי מועד, נשים ומכל-שכן נזיקין. אז מה יתרון לאדם מכל עמלו, לאחר שהוא נתקל בסדר קדשים במקומות בלתי-מבוארים, הדורשים עיון דיון מעמיק? על זאת אפשר להסביר את הפסוק "מכל מלמדי השכלתי". וכלל זה מתייחס לכמה מסכתות בש"ס, שאינן נלמדות כרגיל בישיבות ושם "השיירות אינן מצריות".

ואולי צריך להוסיף גם דבר זה, שעצם הלימוד השיטתי הקבוע והבלתי-נפסק, ויהא זה אפילו בנוסח של "לימוד פשוט" ללא מיצוי הדברים הנלמדים, מעניק ידע עצום ופוחח אפיקים נרחבים אף לכל למדן ובית-תורה, אשר "תורתו אומנותו". ולמדתי לאחרונה כלל גדול זה מפי הנכדים שלי. אחד מהם, שהצטרף אלי בשיעור קבוע ערב-ערב ללימוד הדף היומי, והוא בראורין ושיש לו היתר הוראה הודה בפני, שהוא מתחרט שלא שמר בנעוריו על לימוד "הדף" ונדר נדר שלא ילך לישון בלי לימוד דף.

ולבסוף אם ישאלו אותי בנוסח "קבעת עיתים לתורה?" — אז עליו לדייק ולהשיב, כי אמנם השתדלתי לשמור על לוח "הדף", ובכל זאת קרה לא זמן שנאלצתי להפסיק את הלימוד — לרגל ניתוח ואני נשארתי חייב, לא הרבה אבל גם זה חוב ניכר, של שלושים דפים גמרא. משנכנסתי לבית-החולים רשמתי על פתק, באיזה "דף" נעצרת, וכשיצאתי משם החלטתי עם האפשרות הראשונה להמשיך וללמוד הלאה, יחד עם כולם את "דף היומי", ואחר-כך להשלים את מה שהחסרת.

זה גם יכן לקח לתועלת רבים, שבאם ארע מכשול — לא להפסיק את הלימוד עם הכלל, רק לדלוג ולהמשיך, על מנת לשמור על לימוד קבוע מדי יום כיומו, ולאחר-מכן להשתדל ולהשלים את הפיגור, זה מה שאמרו חז"ל: פה דרווי — דווח מכאן ואילך חושבנא, דווקא מתוך ה"חושבנא" ניתן גם לתקן את "מה דרווי".

י"ש"כ ותשנ"ח למכובדני הרב אדרן פר"ב שיחי, שרפנה אותנו אל שיחה מיוחדת זו.

אחד המושבים בכנסיה הגדולה של אגודת ישראל בוינה

מתחילה קפצנו בשמחה על ההזדמנות החדשה הזאת — ללמוד את "דף היומי", וזכורני, שהיה מחסור בגמרות ממסכת "ברכות", כי לא היתה זו מסכתא של לימוד שיטתי בישיבות. וזה לקח קצת זמן, עד שהחלו להדפיס גמרות עבור לומדי "הדף". ואף אני נמנית על הנלהבים. כי חשבתי בלבי, אין לך דבר נוח יותר, מאשר "לחסוך" דף גמרא ליום, דף אחד ליום. אבל חיש-מהר נוכחתי, שלקחתי התחייבות עצומה.